

ZGODOVINA-PISNO PREVERJANJE, PREDTEST, ZADNJI TEST-3. LETNIK

ZDRUŽITEV NEMČIJE IN ITALIJE (UČBENIK 73-78)

1. Kakšno politično funkcijo je v Prusiji opravljal Otto von Bismarck?. Za kakšen način združitve Nemčije se je zavzemal? (tekst v učbeniku)

Bil je **ministrski predsednik**. Nacionalna enotnost Nemčije pod pruskim vodstvom (zrušil bi Nemško zvezo, napovedal vojno Avstriji.). V glavnem NA SILO.

2. Leta 1864 sta se Avstrija in Prusija zapletli v vojno z Dansko. Zakaj?
Danska si je želela priključiti Schleswig, Holstein. Prusija & Avstrija sta se odločili za samostojen vojaški poseg (večina nemških držav nasprotuje).

Leta 1866 je prišlo do vojne med Avstrijo in Prusijo. Zakaj?

Bismarck (v Prusiji) je razkril načrt za reorganizacijo Nemške zveze, ki bi povsem izključila Avstrijo. Za Avstrijo-Pruski predlog nesprejemljiv, Bismarck se odloči za vojno. Spor glede Schleswig, Holstein (Prusi hočejo obe)

Katera država je sodelovala na strani Prusije? Italija (Bismarck si je pred vojaškim posegom zagotovil nevtralnost Francije, italijanski sporazum s Prusijo, da jo bo podprla če v treh mesecih napove vojno Avstriji).

Kje je prišlo do odločilne bitke? Na Češkem – BITKA PRI KRALJEVEM GRADCU. Pokrajine(2), ki so bile po vojni priključeni Prusiji: Schleswig in Holstein, Hannover, Hessen-Kassel, Nassau, Frankfurt.

Kaj se je zgodilo z Nemško zvezo? Razpustili jo so, Bismarck je ustanovil Severnonemško zvezo (liberalna ustava, federativna ureditev). Avstrija izstopi iz Nemške zveze.

3. Združevanje Nemčije je leta 1870 sprožilo tudi prusko-francosko vojno. Zakaj?

V Franciji je naraščal odpor do nastajajoče države (Nemčija pod vplivom Prusije). Stopnjevanje nasprotij med Prusijo in Francijo. Vprašanje nasledstva v Španiji. POVOD: Bismarck užali Napoleona III. (provokacija)

Kako se je končala ta vojna? Zmaga Prusije -> to jim omogoči nemško združitev.

Dve določbi mirovne pogodbe, ki je potekala v Frankfurtu: Po frankfurtski mirovni pogodbi je morala Francija Nemčiji odstopiti še Alzacijo in Loreno ter plačati velikansko vojno odškodnino = Reparacija.

4. 18. januarja 1871 je bilo ustanovljeno drugo nemško cesarstvo (rajh). Kako in kje je bilo ustanovljeni? Cesar?

V zrcalni dvorani v Versaillesu so slovesno razglasili nemško cesarstvo. Za prvega nemškega cesarja so imenovali pruskega kralja Viljema I.

5. Duša ITALIJANSKEGA združevanja v drugi polovici 19. stoletja je postal Camilio Cavour. Kakšno politično funkcijo je opravljal?

Bil je piemontski ministrski predsednik.

Pri katerih dveh tujih državah je iskal podporo v procesu združevanja Italije?

Pri Franciji (Napoleon III.) in Veliki Britaniji.

6. Leta 1859 se je začela vojna, ki je pomenila uvod v združevanje Italije. Kdo so bili nasprotniki v vojni? Navedi eno bitko.

Avstrijci. Bitka: Odločilna bitka je bila junija 1859 pri Solferinu, v kateri je avstrijsko vojsko vodil Franc Jožef I. Obe vojski sta bili izčrpani zaradi bojev in hude nevihte s točo, zato so se Avstrijci kljub temu, da so Italijane premagali (Francozov pa ne), umaknili.

Izid vojne: Avstrijci se umaknejo, izgubijo Lombardijo.

Kateri dve pokrajini sta pripadli Franciji, zakaj? Savojo in Nico. Italijani so odstopili ti dve pokrajini Franciji, da je potem Napoleon III. privolil v priključitev Toskane, Modene, Parme in Emilije-Romagne sardinskemu kraljestvu. ... POGODBA PRED VOJNO.

7. Proces združevanja Italije je potekal postopoma (v več fazah). S pomočjo zemljevida v učbeniku napiši, katere države so bile priključene Sardiniji-Piemont (Italiji) v letih -

-1859: Lombardija

-1860:Toskana, Modena, Parma, Emilija-Romagne

-1866:Benečija

-1870:Rim

8. Kdaj je bila razglašena kraljevina Italija? Prvi kralj?

1861, sardinski kralj Viktor Emanuel II.

Čigavo geslo je bilo »Rim ali smrt« in kako ga je poskušal uresničiti?

Giuseppe Garibaldi-jevo, namen:napasti Avstrijo na Balkanu. Odločen osvojiti Rim. Zaustaviti ga je morala italijanska vojska(pritisk Francije in Avstrije) -> v bitki ranjen in ujet.

9. Pojasni, kako je Italija dobila Benečijo.

Italija se 1866 kot zaveznica Prusije udeleži vojne z Avstrijo, nagrajena z Benečijo. Plebiscit za priključitev k Italiji.

V času katere vojne je bil priključen Rim k Italiji in čigavo podporo je dotlej užival?

V obdobju prusko-francoske vojne. Dotlej užival podporo Francozov. (Rim, ki je tako postal prestolnica italijanske države, papež pa se je razglasil za ujetnika in bil v sporu z italijansko državo do 1929.)

NACIONALNI PROBLEMI V HABSBUŠKI MONARHIJI IN HABSBUŠKA MONARHIJA NA PRELOMU STOLETJA (UČBENIK 79-81, 97, 99)

1. Leta 1861je avstrijski cesar razglasil februarsko ustavo. Avstrijski državni zbor je bil sestavljen iz dveh domov (zbornic). Katerih?

V **poslansko zbornico** so poslance volili deželni zbori, v **gosposko zbornico** pa jih je imenoval cesar.(Volilna pravica in poznejša zastopanost v parlamentu sta bili odvisni od višine davka)

S to ustavo niso bili zadovoljni Madžari. Pojasni, zakaj.

Ogrska naj bi bila s preostalo Avstrijo povezana le v obliki personalne unije (personalna unija: isti državni »poglavar«). Ogrri so pričakovali, da bodo dobili podoben status kot v 1848.

2. Opiši, kateri zunanji in notranji politični dogodki so pripeljali do nastanka Avstro-Ogrske.

V primeru avstrijsko-pruske vojne, si vlada ni mogla privoščiti še ogrskih napadov, zato je Franc Jožef I. leta 1865 razglasil konec centralistične politike. **NASTANEK AO: 1867**

Dualizem: označuje sestavljenost iz dveh enakovrednih delov. Avstrijsko cesarstvo se je preimenovalo v Avstro-Ogrsko, avstrijski cesar je imel hkrati naziv ogrskega kralja.

Tri skupna ministrstva: Poleg vladarja je imela država skupnega finančnega, vojaškega in zunanjega ministra. Vsaka polovica države je imela svoj parlament in vlado. O skupnih zadevah so odločale delegacije, ki so se izmenoma sestajale na Dunaju in v Budimpešti.

Drugi imeni za obe polovici monarhij: Cislajtanija (Avstr.), Translajtanija (Og.)

Katera naziva je imel vladar: avstrijski cesar, ogrski kralj

3. Med slovanskimi narodi so dualizmu najbolj nasprotovali Čehi. Zakaj?

V avstrijski polovici so Nemci zatirali nenemške narode. – sistematično zaviranje kulturnega razvoja nenemških in neogrskih narodov.

Kako so pokazali svoj odpor proti dualizmu?

Zahtevali so enak status za dežele krone Sv. Vavčava kot ga je dobila Ogrska (»dualizem«). Odpor:bojkot zasedanj državnega zbora

4. Tri skupna ministrstva sta nadzorovali delegaciji iz avstrijskega in ogrskega parlamenta, ki sta se sestajali enkrat na Dunaju, drugič v Budimpešti. Pojasni, zakaj je prišlo do sestajanj delegacij.

Sklepanje pogodb o financiranju skupnih ministrstev (vsakih 10 let), da bi se dogovorili o višini in razdelitvi sredstev za skupne stroške in drugih pomembnih vprašanjih.

5. Leta 1907 je bila v Avstriji izvedena državnozborna volilna reforma. Kakšna volilna pravica je bila uvedena?

Značilnosti volilne pravice: splošna moška in enaka volilna pravica (ni volilnih skupin).

IMPERIALISTIČNA PODOBA SVETA, ZAOSTROVANJE ODNOSOV MED EVROPSKIMI VELESILAMI IN BALKANSKI SOD SMOĐNIKA (UČBENIK 92-96, 103-109)

1. Imperializem: težnja po politični in gospodarski nadvladi nad tujimi ozemlji (zunaj Evrope).

Razlogi za imperializem: **Ekonomski:** Domači trg ni mogel več porabiti velikih količin blaga, prizadevanje za nova tržišča zunaj Evrope (prizadevanje ob uvajanju novih zaščitnih carin), prodajanje izdelkov domače obrti v kolonije, poceni surovine iz kolonij.

NACIONALIZEM: evropske nacije so želele pokazati svojo moč in prestiž v svetu.

RAVNOTEŽJE SIL: evropske države so bile prisiljene pridobivati nove kolonije, da bi ohranile ravnovesje s svojimi sosedi.

»*BELČEVO BREME*«: evropski občutek superiornosti jih je silil, da civilizirajo »divjake« dežel, ki so jih zasedli.

2. *Pet starih evropskih kolonialnih držav*: Velika Britanija, Francija, Portugalska, Španija, Nizozemska

Tri nove evropske kolonialne države: Nemčija, Italija, Belgija

3. *Pojasni, zakaj je Afrika postala glavno prizorišče imperialistične politike.*

Star kontinent-bogat s surovinami
Afrika-neraziskana

Kateri dve državi sta imeli največ kolonij v Afriki: Velika Britanija, Francija
Med katerima državama je prišlo leta 1904/05 do vojne v vzhodni Aziji:
Rusija in Japonska- Japonska premaga Rusijo, prevzeme nadzor nad Mandžurijo in Korejo.

4. *Leta 1875 je prišlo do vstaje v BIH. Posledice?*(Učbenik 103 ☺)

-Upor zoper turško oblast(Bolgarija), podpre Rusija

-Rusija napove vojno Turčiji

5. *Leta 1878 se je končala vojna med Rusijo in Turčijo. Kje je prišlo do mirovnega sporazuma med Rusijo in Turčijo?*

Mirovna pogodba v San Stefanu

Zakaj se nekatere evropske velesile niso strinjale z določbami tega sporazuma?

Največ pridobila Bolgarija. -Avstro-Ogrska in Velika Britanija sta se počutili močno ogroženi. (Mirovna pogodba predvidevala ustanovitev samostojne bolgarske države, Avstriji ni dala pravice do zasedbe BIH).

Zakaj je prišlo istega leta do berlinskega kongresa?

Sklical ga je Bismarck, da bi preprečil evropsko vojno in obvaroval nemške interese.

Katere evropske velesile so sodelovale: Avstro-Ogrska, Rusija, Nemčija VB, Francija, Italija

Imenuj tri nove neodvisne države: Srbija, Črna Gora, Romunija

Položaj Bosne in Hercegovine: Avstro-Ogrska dobi mandat za zasedbo in začasno upravljanje uradni še vedno turške BIH.

6. *Zakaj je prišlo do nastanka TROJNE ZVEZE (1879-1882)? Članice?*

Članice: Nemčija, Avstro-Ogrska(dvojna zveza), začasno Rusija

Vzrok: obvezale so se, da ob morebitnem vojaškem spopadu s kako drugo državo ostanejo nevtralne ter ne bodo dovolile sprememb na Balkanu.

Nemčija-na zahodu spor z Francijo, na vzhodu vedno slabši odnosi z Rusijo.

7. Pojasni, zakaj se je nasprotni tabor (antanta) izoblikoval precej pozneje.

Zaradi nemškega prodiranja proti jugovzhodu in težnje po kolonijah.
ZARADI NASPROTIJ MED TEMI DRŽAVAMI

Članice antantnega tabora: Francija, Velika Britanija, Nemčija, Italija
Članice antantnega tabora so se hotele zavarovati proti Nemčiji.

8. Po BERLINSKEM KONGRESU je postala Srbija neodvisna država. Opiši, kakšni so bili odnosi z Avstro-Ogrsko:

do leta 1903: gospodarska in politična odvisnost od AO. -> trgovinska pogodba z AO (postala je agrarni privesek njenih industrijskih območij). Okaj hiter gospodarski razvoj -> Izvijanje iz te odvisnosti od AO -> kralj Aleksander postopno izniči pridobitve parlamentarne demokracije -> osebni režim (avtokratska nagnjenja, spotakljivo zasebno življenje -> odpor do režima)

V GLAVNEN DOBRI ODNOSI

po letu 1903: organizacija Črna roka -> umor kralja in njegove žene -> na prestol Peter Karađorđević. Srbija v konflikt z AO -> CARINSKA VOJNA
Srbija ob pomoči Rusije zmaga. SLABI ODNOSI

Zakaj je prišlo do konflikta in spopada z Bolgarijo?

Zaradi težnje po priključitvi Makedonije, ki sta si jo lastili tudi Bolgarija in Grčija.

Kateri dinastiji sta vladali v Srbiji: Karađorđevići, Obrenovići

9. Leta 1908 je prišlo do ANEKSIJE BIH. Pojasni kaj se je zgodilo ob tem dogodku in odziv Srbije.

Kaj se je zgodilo: Priključitev BIH k AO (Ne bi smeli priključiti, ker je bila samo mandatno, ne trajno ozemlje.)

ODZIV SRBIJE: Skoraj vojna (vendar ne-Rusija ni mogla podpreti)

10. Leta 1912 -ustanovitev **Balkanske zveze.**

Članice: Srbija, Bolgarija, Grčija, Črna gora

PRVA BALKANSKA VOJNA, 1912: spopad s Turčijo. Konec vojne: poraz Turčije. Po 1.balkanski vojni ustanovljena nova država: ALBANIJA

Zakaj je prišlo do **DRUGE BALKANSKE VOJNE**, 1913: zaradi sporov, povezanih z delitvijo »plena«. Poraženka: Bolgarija. Makedonija razdeljena med: Srbijo, Bolgarijo in Grčijo. Posamezni deli Makedonije:

Srbija: Vardarska Makedonija, Grčija: Egejska Makedonija,

Bolgarija: Pirinska Makedonija

SLOVENSKO NACIONALNO OBLIKOVANJE V DRUGI POLOVICI 19.STOLETJA (UČB128-142)

1. Politična represija v obdobju Bachovega absolutizma:

policija je nadzirala knjigarne in potujoče krošnjarje, gledališke predstave, družabne prireditve -> iz javnosti je moralo izginiti vse, kar bi spominjalo na revolucijo. -> STROGA CENZURA, prepovedana politična društva, prepovedano izhajanje nepolitičnih časopisov

2. **PETER KOZLER:** zavzemal se je za idejo Zedinjene Slovenije (predstavljala si jo je v obsegu Ilirskega kraljestva + Štajerska in Prekmurje). Je **avtor Zemljovida slovenskih dežel in pokrajin iz leta 1853.**

3. Celovec-1851- ustanovitev društva Društvo svetega Mohorja.
Pomen društva: širjenje katoliške literature, založniška dejavnost. KNJIGE V SLOVENSKEM JEZIKU (kljub cenzuri) -> širšemu sloju ljudi

4. Pojasni, kaj je dosegel škof Anton Martin Slomšek -1859?
Dosegel je novo razmejitve graške in lavantinske škofije (po novem celotno ozemlje slovenske Štajerske) ter prenesti sedež škofije iz St. Andraža v Maribor.

5. Tri pridobitve v uporabi slovenskega jezika v času Bachovega absolutizma.
- Slovenščina je bila dokončno vpeljana v gimnazije kot učni predmet. Njegovo pojmovanje so iz 'Windischer Sprache' nadomestili s 'Slowenischer Sprache'.
- v slovenščini je izhajal tudi uradni list (a od časopisov samo še novice)
- Ljubljanski nadškof **Anton Alojzij Wolf** je financiral izdajo slovensko-nemškega in nemško-slovenskega slovarja, začel je izdajati tudi nov prevod Svetega pisma

6. Obnova ustavnega življenja -1861 -> VOLITVE.
Kakšen uspeh so dosegli slovenski kandidati na deželnozborskih volitvah, zakaj?

Ni jim uspelo zmagati niti na Kranjskem, kjer je bila večina prebivalstva slovenskega. -> zaradi nedemokratskega volilnega sistema, ki je favoriziral šibko družbeno elito-nemške zemljiške posestnike in meščanstvo.

➔ Slabo izdelan program in neenotnost

7. Kaj so bile čitalnice? Kaj so prirejale? Pomen čitalniškega gibanja?
Čitalnice: društva, za oživljanje narodne zavesti med meščani. To so bili prostori, kjer so prirejali t. i. **bésedes**; to so bile **prireditve**, ki so širile družbeno vlogo slovenščine. (Prvo so ustanovili v Trstu leta 1862, njihovo število pa je naglo raslo. Največja čitalnica, ki je imela tudi največji vpliv, je bila v Ljubljani v Vižmarjih.)

Pomen: to so bile **prireditve**, ki so širile družbeno vlogo slovenščine.

8. V šestdesetih letih 19. Stoletja je pričelo delovati več slovenskih društev, največ na Kranjskem.

Dve društvi: Južni sokol, Slovenska matica

Pomen navedenih društev za slovenski narodni razvoj:

Južni sokol -telovadno društvo, Slovenska matica- znanstvena in leposlovska dela

9. Politična tabora med Slovenci v 60.letih.

-**staroslovenci** (zbrani okrog **Bleiweisa, Tomana** in **Coste**), ki so bili konzervativni, povezali so se z duhovščino, plemstvom in dvorom ter sprejeli dualizem

- **mladoslovenci** (zbrani okrog **Levstika** in **Jurčiča**), ki so zagovarjali zahtevo po zedinjeni Sloveniji in reorganizacijo Avstro-Ogrske v federativno državo. Mladoslovenci so bili naklonjeni tesnejšim povezavam z južnoslovanskimi narodi, svojo zaščitnico so videli v Rusiji.

Mladoslovenci so bili najbolj nezadovoljni z delom staroslovencev ob sprejetju dualizma v Avstro-Ogrski, ki so ga sami zavračali, in so se raje obrnili k panslavizmu. To je ideja, ki je spodbujala tesnejše povezovanje južnoslovanskih narodov, ki bi jih ščitila Rusija, največja slovanska država. Širše množice tega niso sprejele.

10. Razlike med Mariborskim programom in programom Zedinjene Slovenije. (razlika v vključitvi ozemelj)

Mariborski program: obnovitev notranje Avstrije, v okviru katere bi živeli vsi Slovenci, razen prekmurskih in beneških.

Program Zedinjene Slovenije: samo ozemlja, kjer so bili Slovenci v večini

11. VOLITVE-1867-pokažejo drugačno politično podobo v slov.deželah kakor leta 1861. Izid, vzrok?

Izid: na volitvah na Kranjskem je zmagala slovenska stranka, na Spodnjem Štajerskem pa je osvojila osem poslanskih mandatov v kmečki kuriji.

Vzrok: BOLJŠI PROGRAM & ENOTNOST

12. Taborsko gibanje v letih 1868-1871.

Skupno: **18 taborov**. Največji tabor v **Vižmarjih pri Ljubljani**. Tabori po deželah:

Štajerska:5, Kranjska:4, Goriška: 4, Koroška:3, Istra:2

13. Najpomembnejša slov.časopisa, politični tabor, ki ga izdaja:

Slovenski narod: mladoslovenci, v Mariboru, preseli se v Ljubljano.

V Ljubljani kot protiutež liberalnemu časopisu začne izhajati konservativni časopis **Slovenec** (staroslovenci)

14. Uporaba izraza sloga(štvo) po letu 1875- kaj pomeni sloga?

SLOGA: Slovenci kljub idejnemu nasprotju nastopajo enotno

Zakaj je prišlo do politike sloge: *Mladoslovenci* so uvideli, da se ne morejo boriti proti Nemcem in konservativcem, zato so sprejeli enotnost slovenskega političnega tabora.

15. Taaffejeva vlada (1879-1893) – številne pridobitve Slovencev.

PRIDOBITVE NA KRANJSKEM: V tem času se je povečalo število domačih uradnikov, ravno tako so bili kranjski deželni glavarji odslej Slovenci. Položaj Slovencev se je izboljšal tudi na Goriškem in Štajerskem, ravno tako v Trstu. Nekoliko slabše je bilo na Koroškem, ker oblast ni nadzirala izvajanja zakonov, ki so bili ugodnejši za nemško prebivalstvo. V tem času se je izboljšal tudi položaj slovenščine, saj je bila po zakonu materinščina za slovenske dijake obvezen učni predmet.

16. Leto 1883 – razdor med mladoslovenci

VZROK: različni pogledi na vprašanje najustreznejše taktike (ali radikalna ali oportunistična)

Nastaneta dve struji: provladna struja: **ELASTIKI** (Fran Šuklje, Janko Kersnik)-> prilagodljivo popuščanje in upoštevanje vladne politike; **RADIKALI** (Ivan Hribar, Ivan Tavčar)-> vodenje načelne narodne politike, nasprotovanje kompromisom z domačo nemško stranko.